

ستراتیژی نوئی ئەمریکا و جیگەوریگەیی کورد

(بەشی سێهەم)

ئیسماعیل ئیبراھیم رواندزی

بۆچی 11 سێپتەمبەر ئەمریکای هەژاند؟

ولاتە یەگرتووەکانی ئەمریکا خاوەن ھێزێکی سەربازی و ئابووری و سیاسی ئەوتۆیە لە میژوودا ھاوشیۆمی نەبوو. ئەم ولاتە نزیکەیی، تا پێش 11 سێپتەمبەر، دوو سەد سال بوو بەھەرمەند بوو لە ئاسایش و دوور بوو لە مەیدان و کارەساتەکانی شەڕ. لە رابردووا ولاتە یەگرتووەکانی ئەمریکا لە سەر خاکی خۆی ھیچ کاتیک زەرەر و زیانی شەڕی بەر نەکەوتوو. ھەموو ئەو شەپانەیی ئەمریکا بەشداری تێداکردوون لەو دیو سنوورەکانی خاکی ئەمریکا و ئوقیانوسەکان بوو، بۆیە ئەمریکا لە سەر خاکی خۆی ھیچ کات ھەستی بە مەترسی لە ئاسایشی خۆی نەئەکرد.

ئەمریکا بەگۆڕەیی لۆجیک و خۆیندەنەوێ مەلانیی ھێزەکان، دوای ھەرەسەپنانی یەکییتی سۆفیەت و پێش 11 سێپتەمبەر 2001، دووژمنیکی دیار و راستەوخۆی نەبوو. ئەو بوو وایکرد ئەمریکا راستەوخۆ پاش کۆتایی "شەری سارد" ستراتییجیکی نوێ پەیرەو نەکا لە بەرامبەر نەیارەکانی و ھەموو کۆششی خۆی تەرخان بکا بۆ لەپیشەھەلکێشانێ ئەو دەولەتانەیی لە چەشنی عێراق و ئێران و کۆریای باکوور...، بەوپیئەیی رەنگە لە داھاتوویەکی دوور مەترسیان بۆ بەرژەوێندی پۆژناوا و ئاسایشی جیھان ھەبێ. ئەمریکا لە کاتیکدا لە پروی ئابووری و سیاسییەو چاوەرپیی دروینەوێ بەرھەمی سەرکەوتنی بە سەر یەکییتی سۆفیەت بوو، قەت چاوەرپیی ئەوێ ناکرد لە سەر خاکی خۆی تووشی لێدانیکیی وا کوشندە ببێ وەک ئەوێ لە 11 سێپتەمبەر روویدا. وەک "بۆش" سەرۆکی ئەمریکا بە سەرسورمانەوێ ئەو راستیەیی درکاند: "لە 11 سێپتەمبەر 2001 شەر گەیشتە کەنارەکانمان کاتیک تیرۆریستان نزیکەیی 3000 ھاوڵاتیان لیکوشتین" (1). رووداوی 11 سێپتەمبەر بەراستی شۆک و ھەژانیکی گەرە بوو بۆ خەلک و دەولەتی ئەمریکا.

ئەم رووداوە پرسیاری زۆری دروست کرد لە لایەن نوخبەیی سیاسی و ئیدارەیی ئەمریکا: ئەمریکا ئەگەر نەتوانی ئاسایشی خۆی بپاریزی چون دەتوانی ئاسایشی جیھان بپاریزی؟ رق و کینەیی خەلکی ولاتانی "جیھانی سێھەم" وە بە تاییبەتی ولاتانی عەرەبی و ئیسلامی لە کوێ ھاتوو؟ کامانەن ھۆیەکان و سەرچاوەیی ئەم ھێرشە؟. ئەمە و چەندین پرسیاری تر، ناوھندە رۆشنبیر و ستراتییجیەکانی ئەمریکای ھەژاند.

ستراتیجی نوئی ئەمریکا لە کوئی سەرچاوە دەگری؟

{ بەرگری لە نەتەووە کەمان لە دژی دوژمنەکان ، یە کەمین و بنجینەترین ئیلترامی حکومەتی فیدرالیە . ئەمرۆ ئەم ئەرکە بە شیوەیەکی دراماتیکی گۆراوە . لە رابردوو دوژمنەکانمان پیوستیان بە سووپای مەزن و قابیلیاتی پیشەسازی مەزن هەبوو تا بتوانن ئەمریکا بخرنە مەترسیەوه . ئیستا ، شەبە کە یەکی ناداری چەند کەسی ، بە کەمتر لە نرخێ کەری دەبابە یەک ، رەنگە بتوانن گەورەترین تیکدان و موعانات بۆ کەنارەکانمان بینن . تیرۆریستەکان خۆیان ریکدەخەن بۆ دزەکردن لە کۆمەلگا کراوەکان و بە کارهێنایی هیزی تەکنەلۆجیای نوئی لە دژمان { . (نامیلکە ستراتیجیەتی ناسایشی نەتەوویی ولاتە یە کگرتووەکان ئەمریکا ، سێپتیمبەری 2002) (2) } گەلی ئەمریکا تیکەلای شەریکی جیهانی یە لە دژی تیرۆر کە کارکردی هەیه لە سەر سەلامەت و ناسایشی هەموو هاولاتیەکی ئەمریکی { . (سەرۆکی ئەمریکا جورج دەلبلیو بۆش) (2) }

ئیدارەیی ئەمریکی پاش هیرشی 11 سێپتیمبەر لەو راستیە گەیشت کە ناسایشی ناوخوازی ئەویش وەک هەر ولاتیکی تر بیبەش نابێ لە کیشمە کیشەکانی جیهان ، و ئەو هیرشەیی 11 سێپتیمبەر سەرەتای و شەریکی نوئی درێژخایەنە ، و ئەم دوژمنەیی ئیستا رووبەرۆوی دەبیتهوه جوړیکی تره و خاکیکی دیاریکراوی و دەوله تیکی نیه تا بتوانن هیرشی بکاته سەر . ئەم دوژمنە نوئیە پەرش و بلاوه لە هەموو شوینیک ، و توانای زەرەرگە یاندن و خۆحەشاردانی لە هەموو کون و قوژبنیکی جیهاندا هەیه . هەر و هە گەشەیی تەکنەلۆجیا ئیمکانی کۆکردنەوهی چەک و تەقەمەنی و یارمەتی مالی بە شیوەیەکی سەسورەینەر ئاسان کردووه بۆ تیرۆریستان .

ئەم شەرە بۆ ئەمریکا لە جوړیکی تر بوو و خۆی بۆ ئامادە نەکردبوو . لە رابردوودا ئەمریکا رووبەرۆوی دووژمنیک بوو لە رووی ناوینشان و ئامانجی سیاسی و هیزی سەربازییەوه دیار و پۆشن بوو ، و دەیتوانی شەری لە گەل رابگە یەنی یان بوەستینی بەلام ئەم دووژمنە وەک تارماییە و توانای خۆدزینەوه و حەشاردانی بیۆینی هەیه ، و خاوەنی نفوزیکی مەعنەوی گەورەیه کە خۆی لە هەموو ئەوانە دەبینیتەوه کە ئەمریکا بە دەوله تیکی شەرەنگیز و دوژمنی چەوساوهکان دادەنن . لە هەمووی سەختەر بۆ ئەمریکا لەم شەرەدا ، سەلمانندی ئامانجی خودی شەرەکەیه بۆ خەلکی جیهان بە جوړیک کاتیک ئەمریکا شەر لە دژی تیرۆر بە گرینتی بۆ ناسایشی

جيهان و پيشكەوتنى دادەنئى ، ئەوا بەرامبەرەكانى ئەمريكا ئامانجى شەپكە بە ھەولدانى ئەمريكا بۇ خۇداسەپاندن و تالانكردى جيهان دادەنئى . ھەموو ئەوھى باسەم كرى بچوكتىن بەش لە ترسى ئەمريكا لەم دوژمنە نوپپە پيكدەھينئى . چونكە ميژوو سەلماندوويەتى كە تيرور ھەرچەند بەھيز بيٹ ناتوانئى سەركەوتن بەدەست بيئى و ئالوگورپكى ريشەيى لە كۆمەلگا دروست بگات . تيرور چەكىكى بئى ئاسويە و ئەو كۆمەلە و ھيزانە بەكارى دئىن كە ئاسويەك لە سەپاندنى بوونيان نابىنن و پييان وايە بەدەست ھينانى ماف تەنھا بە ترس و توقاندنى لايەنى بەرامبەر مسوگەر دەبئى . تيرور حالەتئى تۆلە سەندنەوھىيە و خاوەن بەرنامەھىكى سياسى پۇشن بۇ داھاتوو نىيە و دوورترين ئامانجىك دەتوانئى پيى بگات تەنھا تىكدانى ئاسايشى كۆمەلگا و رەخساندى ھەليكە بۇ بەدەستەوگرتنى دەسەلات ئەوئيش تەنھا لە دەولەتە ديكتاتور و توتاليتارەكان .

ترس و غەمى ئەمريكا لەم جورە تيرورەھى ، باسەم كرى ، نى يە ، چونكە تيرورئى ئەمرو و ھەكو دوپئى نىيە . تيرورئى ئەمرو دەتوانىن بليين ئىمكانى ھەيە چەكى ئەتۆمى بەدەست بيئى و بەكارى بيئى لە دژى پۇژئاوا و ئەمريكا ، لەم حالەتەشدا زەرەر و زيانئىك ئەخاتەو ناتوانرى چاككرئيتەو ، بەلكو بە ماناى لەناوبردى مليونان مروقە كە رەنگە ھەموو شارستانىھى مرقاھىتە بخاتە مەترسيەو .

{ ترسانكترين مەترسى بۇ نازادى لە بەيەكگەيشتى تەكنەلوجياو رادىكاليزمە . كاتتىك چەكى كىمياوى و بايلوچى و ئەتۆمى لە گەل مووشەكى بالىستى پيكدەو بەگەن ، كاتتىك ئەمە روودەدات ، ولاتە بيھتيرەكان و تەننات كۆمەلە بچوگەكانئيش ئەبنە خاوەنى ھيزئىكى گەررە بۇ لىدانى ولاتە مەزەنەكان . دوژمنەكانمان ئەم نىيەتەيان بە راشكاوى راگەياندوو و ھەولئى بەدەستھينانى چەكە ترسانكەكان دەدەن . دەيانەوئى تواناى ئىبتىرازكردى ئىمەيان ھەبئى ، يان ئەزىتەدانى ئىمە و دوستانى ئىمەيان ھەبئى و ئىمەش بە ھەموو ھيزمان دژيان دەوەستىن } . (نامىلكەى ستراتيجيەتى ئاسايشى نەتەوھىيە ولاتە يەكگرتوھكانى ئەمريكا ، سىپتىمبەرى 2002) (4)

ئەمرو تيرور تەھدىدى خودى بوونى ئەمريكا و شارستانىھەكى دەكانەك تەنيا بەرژەوھەندىيەكانى . ئەمريكا باش دەزانئى ئىمكاناتى تيرورئىستەكان زور گەررەيە و خاوەنى رىكخستنىكى ئالوزن و پيشوخت پيشبىنى كرىنى ئامانجەكانيان سەختە . ھەموو ئەمانە گورپنى ستراتيجە سياسى و سەربازىيەكانى دەخوازئى بە جورپك بگونجئى لە گەل ترسى نوپى تيرور .

ليرەدايە ستراتيجىيەتى نوپى ئەمريكا شەكل دەگرئى و خەرىكە ئەمريكا سەرنجى بۇ خوى و دەوروبەرى بە شيوھىيەكى ريشەيى دەگورپئى . دەبئى ئىمەى كورد زور بە باشى ئەم ستراتيجە نوپپە بخوئىننەو و تىيبگەين . ئەو ھەموو تەشوئيش و نارووشنىھى لە راي

گشتى جيهان و هەندىك رۆشنىر دەيبىنن ئەگەر يته وه بۆ غىابى ئەو لىكدانە وهى باسم
کرد بۆ ستراتىجى نوپى ئەمريكا لە لايەك و باوەريانە بە وهى ئەمريكا تا ئىستاش
پەيرهوى لە ستراتىجىهتى "شەرى سارد" دەكا لە لايەكى تر .

سەرچاوهكان :

1 - ووتەى جۆرج دەبليو بۆش سەرۆكى ئەمريكا بۆ فامىلى سەربازە ئەمريكايەكان لە " نايدەھۆ : } The war reached
our shores on September the 11th, 2001, when terrorists murdered nearly 3,000 of our citizens } لە 24
ئۆگستى 2005

- 2

{ Defending our Nation against its enemies is the first and fundamental commitment of the
Federal Government. Today, that task has changed dramatically. Enemies in the past
needed great armies and great industrial capabilities to endanger America. Now, shadowy
networks of individuals can bring great chaos and suffering to our shores for less than it
costs to purchase a single tank. Terrorists are organized to penetrate open societies and
The National Security Strategy of (to turn the power of modern technologies against us.)
September 2002 ,the United States of America

3 - ووتەى "جۆرج دەبليو بۆش" سەرۆكى ئەمريكا بۆ فامىلى سەربازە ئەمريكايەكان لە " نايدەھۆ } Our nation is
engaged in a global war on terror that affects the safety and security of every American } لە 24 ئۆگستى
2005 .

The gravest danger to freedom lies at the crossroads of radicalism and technology. When the } - 4
spread of chemical and biological and nuclear weapons, along with ballistic missile technology-when
that occurs, even weak states and small groups could attain a catastrophic power to strike great
nations. Our enemies have declared this very intention, and have been caught seeking these terrible
weapons. They want the capability to blackmail us, or to harm us, or to harm our friends-and we will
The National Security Strategy of the United States of) {oppose them with all our power
(September 2002 ,America